

## alueraportti

### Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

#### LAPUA

#### KIRKONKYLÄ

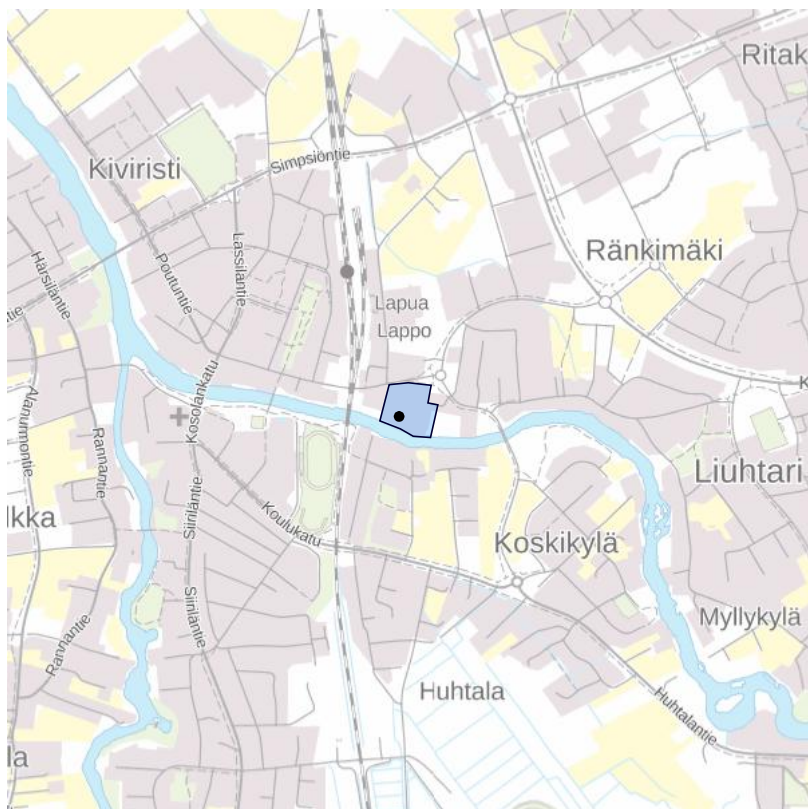
#### LIUHTARI, KAUPUNGINOSA 8, LAPUAN PATRUUNATEHDAS, VAT-ALUE



Lataamo eli taidemuseo (Kuva: Anne Ojanperä 2009)



Isotehdas (Kuva: Anne Ojanperä 2009)



0 500 m

taustakartta Maanmittauslaitos WMTS 2017

id: 100177  
pääas. kunta: Lapua  
pääas. kylä: Kirkonkylä  
laji: ei määritelty  
tyyppi: teollisuusympäristö  
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

### **kuvaus:**

Valtion Patruunatehdas Lapualla liittyy hajautetun sotatarviketeollisuuden rakentamiseen itsenäistymisen jälkeen. Patruunatehdas on hyvä esimerkki aikanaan sulkeutuneen teollisuusalueen ottamisesta uuteen käyttöön.

Lapuan keskustassa Lapuanjoen rannalla sijaitsevalla tiivisrakenteisella tehdasalueella on kolmisenkymmentä rakennusta. Vanhimmat niistä ovat 1910-luvulta. Valtio on rakentanut vuodesta 1923 omistamalleen alueelle seitsemän vuosikymmenen aikana rakennuksia, joista viimeisin on 1980 valmistunut pääkonttori. 1920-1930-luvun rakennussuunnittelusta on vastannut Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Onni Tarjanne. Valtaosa vanhimmissa rakennuksissa on julkisivuiltaan joko punatiilisiä tai rapattuja. Ruokala on hirsirunkoinen ja pystyvuorattu.

Patruunatehtaan alue on ollut täysin suljettua teollisuusaluetta perustamisestaan 1920-luvulta lähtien. Patruunatehtaan siirron jälkeen tehdasalue on siirtynyt 1993 kaupungin omistukseen ja otettu uuteen käyttöön. Vanhaksi Paukuksi nimetyn alueen päätehdasrakennuksessa sijaitsee kaupunginkirjasto sekä näyttely- ja opistotiloja. Työkalutehtaassa on mm. teatteritila, keskusvarastossa liiketilaa ja pajassa kappeli. Lataamorakennuksen taidemuseon on suunnitellut arkkitehti Juha Leiviskä. Alueen suunnittelusta on vastannut kaupunginarkkitehti Helena Teräväinen.

### **historia:**

Lapualainen tehtailija Eino Lahdensuo rakensi Lapuanjoen rannalle 1910-luvun lopulla tehtaan, jonka toiminta ei käynnistynyt ja alue siirtyi Lapuan Sähkö Oy:n omistukseen. Valtio päätti 1923 perustaa kivääripanostehtaan osana maan itsenäistymisen jälkeen käynnistettyä laajaa ja hajautettua puolustusvälineeteollisuuden rakentamista. Patruunatehtaan paikaksi valittiin Etelä-Pohjanmaa ja Lapuan kirkonkylä, josta Lapuan Sähkö Oy:ltä ostettiin tontti rakennuksineen. Patruunatehtaan tontti sijaitsi hyvien liikenneyhteyksien päässä. Tonttia laajennettiin 1924 ja tehtaalle hankittiin ampumarataa varten 1927 maata läheiseltä Huhtanevalta.

Tontin kahta tehdasrakennusta kunnostettiin ja aluetta täydennettiin Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Onni Tarjanteen tekemin suunnitelmin. Ensimmäisessä vaiheessa Tarjanne suunnitteli mm. tiilirakenteisen tehdasrakennuksen muutoksen sekä ruokalan, lataamon ja kaasulaitoksen uudisrakennukset. Koko tuotantoalue suljettiin korkealla aidalla. Punatiilinen rakennuskanta lisääntyi 1930-luvulla, jolloin laajennettiin tehdasta ja rakennettiin mm. työkalutehdas, pitkä keskusvarasto, lämpökeskus, muuntaja ja konttori. Ensimmäiset betonielementtirakennukset tehtiin 1970-luvulla, jolloin mm. työkalutehtaan laajennus sulki toisen ison piha-alueen umpinaiseksi, pääkonttori valmistui 1980.

Tehtaassa tapahtui räjähdysonnettomuus 1976 ja toimintaa ryhdyttiin siirtämään keskustan ulkopuolelle. Lapuan kaupunki osti patruunatehtaan vanhan alueen valtiolta 1993. Alueelle laadittiin kehittämissuunnitelma 1994. Suunnitelmaan perustuen aluetta kehitettiin kulttuuri- ja yritysalueena.

### **arviointi:**

Lapuan Patruunatehtaan alue on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö.

### **tutkimushistoria:**

Lapuan Patruunatehtaan alue on inventoitu Härmänmaan miljöoprojektin inventoinnissa 1999 kohteena ja rakennuksina. Lapuan kulttuuriympäristöselvityksen inventointivaiheessa 2010 valtakunnallisesti merkittäväksi alueeksi luokitellusta Vanhan Paukun alueen on muodostettu oma alueensa ja alueelle sijoittuvat yksittäiset rakennukset on sijoitettu alueen alle. Alueen kuvaus, historia, lähteet ja arvotustiedot on kopioitu RKY 2009 -tietokannasta.

Valtakunnallisesti merkittävän alueen ulkopuolelle jäävät Puistokaivo ja Tilikonttori on järjestetty inventoinnissa omaksi kohteekseen.

### **lähteet:**

Martti V. Terä, Lapuan patruunatehdas 1923-1963. Helsinki 1963.

Kristina Ahmas, Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki 1993.

Vanhan paukun alueen suunnitteluraportti II. Lapuan kaupunki, tekninen keskus. Kaavoitus- ja suunnitteluosasto 1997.

Helena Teräväinen, Lakiaa ja komiaa. Kohti kulttuuriympäristön uusia arvoja Etelä-Pohjanmaalla. Länsi-Suomen ympäristökeskus 2003.

Helena Teräväinen, Old Pauku in Lapua – Re-Built and Re-Spoken. Discursive Formation of Cultural Heritage in a Case Study. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston tutkimuksia 2006/24.

<http://lib.tkk.fi/Diss/2006/isbn9512283611/isbn9512283611.pdf>

---

KIOSKI 2.0 -sovellus [www.kulttuuriymparisto.fi](http://www.kulttuuriymparisto.fi) -sovellusvuokrauspalvelu

## Iaaja kohderaportti

### Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

---

#### LAPUA

#### KIRKONKYLÄ

#### KUSTAA TIITUN TIE 1, LAPUAN PATRUUNATEHTAAN RAKENNUKSET



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)



---

id:	36343
kunta:	Lapua
kylä:	Kirkonkylä
kiinteistötunnus:	408-8-843-1
sijainti:	Kustaa Tiitun tie 1 62100 LAPUA
tyyppi:	teollisuus
ajoitus:	1918-1944
ajoitusselite:	1918 - 1970 , pääasiassa 1920 - 30-luvulla
luokitus:	ei määritelty
arvottaminen:	ei määritelty

inventoija Eija-Liisa Kangas 07.12.2010

**kuvaus:**

Valtakunnallisesti merkittäväksi luokitetun Lapuan Patruunatehtaan eli Vanhan Paukun alueella sijaitsee 11 eri rakennusta. Rakennukset ovat lähinnä 1920 - 30-luvun punatiilisiä teollisuusrakennuksia, jotka nykyisin toimivat yritystiloina, kirjaasto- ja kulttuuritiloina.

Erillisinä rakennuksina alueelta on inventoitu:

- entinen patruunatehdas eli Laakia
- Makasiini (yritystilaja)
- Pajakappeli
- entinen lämpökeskus eli elokuvateatteri
- työkalutehdas
- lataamo
- entinen lataamo ja ampumaradat
- Ruokala
- muuntaja
- asuinrakennus

- Valtakunnallisesti merkittävän alueen ulkopuolelle jäävät Paukun puistokaivo ja Tilikonntori, jotka on inventoitu erillisinä kohteena, sekä vanhoja varastorakennuksia, jotka non niin ikään omana kohteenaan.

**historia:**

Valtakunnallisesti merkittävän alueen rakennukset ovat lähinnä 1920 - 30-luvun teollisuusrakennuksia.

**maastotarkistus:**

Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvityksen (2009) inventointityön tavoitteena on ollut kerätä aineistoa osayleiskaavatyötä varten ja luoda pohja-aineisto tarkempiin kohde- ja rakennustason inventointeihin. Kartoituksen kohteina ovat olleet ennen v. 1960 rakennetut pihapiirit ja yksittäiset rakennukset. Työssä on käytetty Härmänmaan miljööprojektissa v. 1999 tehtyjä inventointeja ja RHR:stä työstettyjä rakennuskannan ikäluokituskarttoja. Kaikki vuoden 1999 inventointikohteet on viety yhteisajona sovellukseen v. 2009. Kohteet on myös valokuvattu, ja kuvat on liitetty kohdetietoihin.

Kulttuuriympäristöselvityksessä (2009) rakennettua ympäristöä on tarkasteltu pääasiassa alue- ja kohdetasolla. Kaupunginosittain on kirjoitettu kuvaukset ja koottu historiaa. Inventointivaiheessa on hahmotettu yhtenäisiä rakennettuja alueita ja ryhmitetty yksittäisiä kohteita näiden alle. Lisäksi on täydennetty yleiskaavatyön kannalta merkittäviä kohteiden tietoja ja täydennetty/ inventoitu sellaisia kulttuurihistoriallisia kohteita, jotka sijaintinsa, kuntosaa tai tmv. asian vuoksi ovat vaarassa hävitä.

**arviointi:**

- valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

---

## A. ENTINEN LAPUAN PATRUUNATEHDAS

id: 32535  
rakennustyyppi: ei täytetty  
alkup. käyttö: ei täytetty  
nyk. käyttö: ei täytetty  
ajoitus: 1918, (1925, 1933, 1947, 1997)  
suunnittelija: professori Onni Tarjanne (muutostyöt 1925)  
kerrosluku: 2, siipiosassa ja tornissa 3 kerrosta  
perustus: betoni  
runko: punatiili  
vuoraus: -  
ulkoväri: punatiili  
kattomuoto: matala aumakatto  
kate: punainen saumapelti  
ikkunat: ei täytetty

**kuvaus:**

Rakennuksen nykyinen käyttö: kirjasto, museo, musiikki- ja kansalaisopisto  
Rakennuksen alkuperäinen käyttö: selluloosatehdas  
Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki.

**historia:**

Ikäluokka: ennen 1920

Alun perin rakennus oli E. Lahdensuon omistama selluloosa tehdas, minkä jälkeen se oli Lapuan Sähkö OY:n hallussa, kunnes siitä tuli valtion Patruunatehdas vuonna 1923. Kunnostustöiden arkkitehdiksi otettiin professori Onni Tarjanne, jonka suunnitelmien mukaan Iso Tehdas korjattiin vuonna 1925. Pihanpuolinen lisäsiipi rakennettiin vuonna 1933, jolloin asennettiin myös ensimmäinen hissi. Siipiosa korotettiin kuitenkin kolmikerroksiseksi vuonna 1947. Huhtikuussa vuonna 1976 pohjanallilataamoraakennus (rakennusta ei ole enää olemassa) räjähti, mikä vaikutti koko Lapuaan (mm. joen toisellapuolella olevientalojen ikkunoita särkyi ja 40 tehtaan työntekijää sai surmansa. Rakennusta saneerattiin vuonna 1983. Vuonna 1993 tehdasalue siirtyi Lapuan kaupungin omistukseen ja vuonna 1997 Iso tehdas kunnostettiin kaupunginkirjastoa, museota, musiikki- ja kansalaisopistoa varten. Sisätilat ovat muuttuneet hyvin moderneiksi, mutta paljon vanhaakin on säilytetty luomaan historiallista tunnelmaa (mm. vanhat oviaukot ja ikkunatkin ovat lähellä alkuperäistä). Täysin uutta on mm. lasi- ja teräsrakenteinen pääsisäänkäynti, kahvilaosan lasikate ja ruostutetuilla teräslevyillä päällystetty kirjastoauton lastaussilta.

#### **arviointi:**

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

#### **erityispiirteet:**

Rakennuksessa on loivasti pyörökaariset ikkunat. Tyyliiltään se edustaa 20-luvun klassismia. Lisäsiivessä funktionalistista rytmiä.

#### **tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite1, (F2 K26,32-37,F5 K2-3, F29 K25,28,30, F31 K1-3, F37 K6-7, F83 K30)

#### **lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.  
Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.  
Lapuan kaupunki.  
Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

## **B. MAKASIINI**

id: 32536  
rakennustyyppi: ei täytetty  
alkup. käyttö: ei täytetty  
nyk. käyttö: ei täytetty  
ajoitus: 1930, (1935)  
kerrosluku: 2  
perustus: betoni  
runko: punatiili  
vuoraus: tiili, lisäosassa sileärappaus  
ulkoväri: punatiili, lisäosa vaaleankeltainen  
kattomuoto: pulpetikatto  
kate: pelti  
ikkunat: ei täytetty

#### **kuvaus:**

Rakennuksen nykyinen käyttö: liikerakennus  
Rakennuksen alkuperäinen käyttö: keskusvarasto  
Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Makasiini sijaitsee aivan tien vieressä ja pitkänä rakennuksena ulottuu melkein joenrantaan saakka.

#### **historia:**

Ikäluokka: 1920-1930

Rakennusta on ilmeisesti korjattu tai muutettu vuonna 1935.

#### **erityispiirteet:**

Eittäin pitkä rakennus, jonka toiseen päähän on tehty matala rapattu lisäosa.

#### **tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite 1, (filmi 5, kuvat 4-8 )

#### **lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.

Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.  
Lapuan kaupunki.  
Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

## C. PAJAKAPPELI / ENTINEN KAASULAITOS

id: 32537  
rakennustyyppi: ei täytetty  
alkup. käyttö: ei täytetty  
nyk. käyttö: ei täytetty  
ajoitus: 1925, (1935, 1996)  
suunnittelija: professori Onni Tarjanne  
kerrosluku: 2  
perustus: betoni  
runko: tiili  
vuoraus: sileärappaus  
ulkoväri: siniharmaa  
kattomuoto: satulakatto  
kate: harmaa saumapelti  
ikkunat: ei täytetty

### kuvaus:

Rakennuksen nykyinen käyttö: pajakappeli  
Rakennuksen alkuperäinen käyttö: kaasulaitos  
Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Pajakappelia ympäröi laatoitettu piha-alue aivan nykyisen kirjaston vieressä.

### historia:

Ikäluokka: 1920-1930

Rakennus on tehty vuonna 1925 professori onni Tarjanteen suunnitelmien mukaan. Sitä on mahdollisesti muutettu vuonna 1935. Alun perin rakennus oli siis patruunatehtaan kaasulaitoksena, mutta myöhemmin se toimi pajana ja siihen oli rakennettu kaksi puurakenteista lisäosaa, jotka poistettiin pajan muututtua kappeliksi vuonna 1996. kaasulaitos on nykyään lähes alkuperäisen näköinen ulkoapäin. Sisätilat sen sijaan ovat hyvin tunnelmalliset ja täydelliset hiljentyämiselle, kesken muita kulttuurielämyksiä ja arjen kiireitä.

### arviointi:

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

### erityispiirteet:

Jäänteitä jugendin muotokielestä.

### tutkimushistoria:

Valokuvat: Liite 1, (filmi 2, kuvat 28-30; filmi 5, kuva 31)

### lähteet:

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.  
Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.  
Lapuan kaupunki.  
Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

## D. ENTINEN LÄMPÖKESKUS

id: 32538  
rakennustyyppi: ei täytetty  
alkup. käyttö: ei täytetty  
nyk. käyttö: ei täytetty  
ajoitus: 1931, (1995)  
kerrosluku: 1  
perustus: betoni  
runko: tiili

vuoraus: -  
ulkoväri: punatiili  
kattomuoto: loiva mansardikatto  
kate: punainen saumapelti  
ikkunat: ei täytetty

**kuvaus:**

Rakennuksen nykyinen käyttö: Elokuvateatteri Bio Monroe  
Rakennuksen alkuperäinen käyttö: patruunatehtaan lämpökeskus  
Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset (mm. pajakappeli). Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Rakennus on lähellä tietä.

**historia:**

Ikäluokka: 1920-1930

Alun perin rakennus on toiminut patruunatehtaan lämpökeskuksena. Vuonna 1995 siitä tuli elokuvateatteri.

**arviointi:**

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

**erityispiirteet:**

Samanlaiset tiiliholvatut kaari-ikkunat kuin Isossa Tehtaassa.

**tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite 1, (filmi2, kuvat 25-27)

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.  
Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta. Lapuan kaupunki.  
Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

## E. TYÖKALUTEHDAS

id: 32539  
rakennustyyppi: ei täytetty  
alkup. käyttö: ei täytetty  
nyk. käyttö: ei täytetty  
ajoitus: 1933, (laajennettu 1970)  
kerrosluku: 2, keskiosassa 3, laajenuksessa 1  
perustus: betoni  
runko: tiili/betonielementti  
vuoraus: -  
ulkoväri: punatiili / betoni  
kattomuoto: satulakatto  
kate: pelti  
ikkunat: ei täytetty

**kuvaus:**

Rakennuksen nykyinen käyttö: aikuiskoulutuskeskus  
Rakennuksen alkuperäinen käyttö: työkalutehdas  
Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki.

**historia:**

Ikäluokka: 1920-1930

Kristiina Ahmaksen kirjan mukaan rakennuksen kolmikerroksinen keskiosa on tehty 1940-luvulla ja kaksikerroksiset siivet 1960-luvulla. Betonielementtirakenteinen siipi on tehty vuonna 1970.

**arviointi:**

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

**erityispiirteet:**

Rakennuksen etupuolella julkisivun keskiosassa on kolmikerroksinen olkoneva osa. Toisessa päädyssä on yksikerroksinen tasakattoinen betonijatke. Tyyliältään rakennus edustaa funktionalismia.



**tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite 1, (filmi5, kuvat 9,11 )

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.  
Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.  
Lapuan kaupunki.  
Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

**F. LATAAMO**

id: 32540  
rakennustyyppi: ei täytetty  
alkup. käyttö: ei täytetty  
nyk. käyttö: ei täytetty  
ajoitus: 1925, (1949, 1973)  
suunnittelija: professori Onni Tarjanne  
kerrosluku: etuosassa 2, takaosassa 1  
perustus: betoni  
runko: tiili  
vuoraus: sileärappaus  
ulkoväri: keltainen  
kattomuoto: satulakatto  
kate: pelti  
ikkunat: ei täytetty

**kuvaus:**

Rakennuksen nykyinen käyttö: tyhjillään  
Rakennuksen alkuperäinen käyttö: lataamo (karkaisuosasto)  
Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki.

**historia:**

Ikäluokka: 1920-1930

Rakennukseen on tehty muutoksia vuosina 1949 ja 1973.

**arviointi:**

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

**erityispiirteet:**

Klassisia pyörökaari-ikkunoita päädyssä ja jugend muotoja.

**tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite 1, (filmi 5, kuvat 12-16)

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.  
Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.  
Lapuan kaupunki.  
Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

**G. ENTINEN LATAAMO JA AMPUMARADAT**

id: 32541  
rakennustyyppi: ei täytetty  
alkup. käyttö: ei täytetty  
nyk. käyttö: ei täytetty  
ajoitus: 1920-luvun alku, (muutoksia 1931, 1988)  
kerrosluku: 2  
perustus: betoni  
runko: tiili  
vuoraus: -/sileärappaus

ulkoväri: harmaa ja keltainen rappaus  
kattomuoto: pulpetikatto  
kate: pelti  
ikkunat: ei täytetty

**kuvaus:**

Rakennuksen nykyinen käyttö: kutomo  
Rakennuksen alkuperäinen käyttö: tehdasrakennus  
Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja takana virtaa Lapuanjoki.

**historia:**

Ikäluokka: 1920-1930

Rakennuksen vanhin osa oli olemassa jo enne vuotta 1923, eli se tuli patruunatehtaalte oston yhteydessä muiden tehdasrakennusten mukana. Rakennuksen yhteyteen on rakennettu ampumaradat ja muita lisäosia, joista kuitenkin ainakin yksi on jo purettu. Patruunatehtaan aikoihin rakennuksessa on ollut Iyjylankaosasto. Nykyisin rakennus toimii kansalaisopiston kudonotilana.

**erityispiirteet:**

Rakennuksesta on purettu lisäosa. Rakennuksesta jatkuu ampumarata pitkin joenrantaa. Vanhinosa on punatiilinen.

**tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite 1, (filmi 5, kuvat 19-24)

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.  
Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta. Lapuan kaupunki.  
Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

## H. PAUKUN RUOKALA

id: 32542  
rakennustyyppi: ei täytetty  
alkup. käyttö: ei täytetty  
nyk. käyttö: ei täytetty  
ajoitus: 1925  
suunnittelija: professori Onni Tarjanne  
kerrosluku: 2  
perustus: betoni  
runko: puurunkorakenne  
vuoraus: peiterimoitettu pystylauditus  
ulkoväri: beigeen vivahtava vaalea vanha roosa  
kattomuoto: aumakatto  
kate: pelti  
ikkunat: ei täytetty

**kuvaus:**

Rakennuksen nykyinen käyttö: nuorisokahvila  
Rakennuksen alkuperäinen käyttö: patruunatehtaan ruokala  
Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Ruokala on aivan tien vieressä vastapäätä Latomäen taloa.

**historia:**

Ikäluokka: 1920-1930

**arviointi:**

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

**erityispiirteet:**

Päädysssä avokuisti, jonka yläpuolella parveke, umpikuisti tehdasalueen puolella, kuusiruutuiset ikkunat. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisenä. Edustaa tyyliltään klassismia.

**tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite 1, (filmi 2, kuvat 22-24)

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.  
Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.  
Lapuan kaupunki.  
Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

## I. MUUNTAJA

id: 32543  
rakennustyyppi: ei täytetty  
alkup. käyttö: ei täytetty  
nyk. käyttö: ei täytetty  
ajoitus: 1935  
kerrosluku: 2  
perustus: betoni  
runko: punatiili  
vuoraus: -  
ulkoväri: punatiili  
kattomuoto: aumakatto  
kate: pelti  
ikkunat: ei täytetty

**kuvaus:**

Rakennuksen nykyinen käyttö: muuntaja  
Rakennuksen alkuperäinen käyttö: muuntaja  
Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Muuntaja on myöskin joenrannassa Ison Tehtaan vieressä.

**historia:**

Ikäluokka: 1920-1930

**arviointi:**

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

**erityispiirteet:**

katon keskellä matala pyramidikattoinan "torni", ilmeisesti tuuletusaukko yms. Rakennus on lähes kuution muotoinen.

**tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite 1, (filmi 2, kuvat 31-33)

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.  
Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.  
Lapuan kaupunki.

---

## J. ASUINRAKENNUS

id: 32544  
rakennustyyppi: ei täytetty  
alkup. käyttö: ei täytetty  
nyk. käyttö: ei täytetty  
ajoitus: 1945, (1960)  
suunnittelija: arkkitehti Touko Saari (muutokset 1960)  
kerrosluku: 1  
perustus: betoni  
runko: puurunkorakenne  
vuoraus: pystyponttilaudoitus  
ulkoväri: beigeen vivahtava vaalea vanha roosa  
kattomuoto: satulakatto  
kate: punainen aaltopelti

ikkunat: ei täytetty

**kuvaus:**

Rakennuksen nykyinen käyttö: asuinrakennus

Rakennuksen alkuperäinen käyttö: asuinrakennus

Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Asuinrakennus sijaitsee aivan rautaidan ja tien sekä puistokaivon vieressä.

**historia:**

Ikäluokka: 1940-1950

Rakennus on ollut ennen kaksikerroksinen tornitalo, joka on muutettu yksikerroksiseksi ennen 1960-lukua, kertoo asukas Pirkko Rintasalo. Lapuan teknisen keskuksen selvityksen mukaan rakennuksen paikalla olisi sijainnut 1920-luvulla rakennettu torstila, joka oli tehtaanjohtaja E. Iahdensuon asuintalo ja nykyinen olisi rakennettu vuonna 1945 ja sitäkin olisi vielä muutettu vuonna 1960. Nämä viimeiset muutostyöt suunnitteli arkkitehti Toukosaari.

**erityispiirteet:**

L-muotoinen rakennus, jossa pitkämainen avokuisti (terassi).

**tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite 1, (filmi 13, kuvat 22-24)

**lähteet:**

Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta. Lapuan kaupunki.

# rakennusraportti

## Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

### LAPUA

### KIRKONKYLÄ

### KUSTAA TIITUN TIE 1, LAPUAN PATRUUNATEHTAAN RAKENNUKSET

#### A. ENTINEN LAPUAN PATRUUNATEHDAS



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

id:	32535
kunta:	Lapua
kylä:	Kirkonkylä
kohde:	Kustaa Tiitun tie 1, Lapuan Patruunatehtaan rakennukset
rakennustyyppi:	ei täytetty
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	1918, (1925, 1933, 1947, 1997)
suunnittelija:	professori Onni Tarjanne (muutostyöt 1925)
kerrosluku:	2, siipiosassa ja tornissa 3 kerrosta
perustus:	betoni
runko:	punatiili
vuoraus:	-
ulkoväri:	punatiili
kattomuoto:	matala aumakatto
kate:	punainen saumapelti
ikkunat:	ei täytetty

#### kuvaus:

Rakennuksen nykyinen käyttö: kirjasto, museo, musiikki- ja kansalaisopisto  
Rakennuksen alkuperäinen käyttö: selluloosatehdas  
Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki.

#### historia:

Ikäluokka: ennen 1920

Alun perin rakennus oli E. Lahdensuon omistama selluloosa tehdas, minkä jälkeen se oli Lapuan Sähkö OY:n hallussa, kunnes siitä tuli valtion Patruunatehdas vuonna 1923. Kunnostustöiden arkkitehdiksi otettiin professori Onni Tarjanne, jonka suunnitelmien mukaan Iso Tehdas korjattiin vuonna 1925. Pihanpuolinen lisäsiipi rakennettiin vuonna 1933, jolloin asennettiin myös ensimmäinen hissi. Siipiosa korotettiin kuitenkin kolmikerroksiseksi vuonna 1947. Huhtikuussa vuonna 1976 pohjanallilataamorakennus (rakennusta ei ole enää olemassa) räjähti, mikä vaikutti koko Lapuaan (mm. joen toisella puolella olevientalojen ikkunoita särkyi ja 40 tehtaan työntekijää sai surmansa. Rakennusta saneerattiin vuonna 1983. Vuonna 1993 tehdasalue siirtyi Lapuan kaupungin omistukseen ja vuonna 1997 Iso tehdas kunnostettiin kaupunginkirjastoa, museota, musiikki- ja kansalaisopistoa varten. Sisätilat

ovat muuttuneet hyvin moderneiksi, mutta paljon vanhaakin on säilytetty luomaan historiallista tunnelmaa (mm. vanhat oviaukot ja ikkunatkin ovat lähellä alkuperäistä). Täysin uutta on mm. lasi- ja teräsrakenteinen pääsisäänkäynti, kahvilaosan lasikate ja ruostutetuilla teräslevyillä päällystetty kirjastoauton lastaussilta.

**arviointi:**

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

**erityispiirteet:**

Rakennuksessa on loivasti pyörökaariset ikkunat. Tyyliltään se edustaa 20-luvun klassismia. Lisäsiivessä funktionalistista rytmiä.

**tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite1, (F2 K26,32-37,F5 K2-3, F29 K25,28,30, F31 K1-3, F37 K6-7, F83 K30)

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.

Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.

Lapuan kaupunki.

Lapuan patruunatehtaan esitteet.

# rakennusraportti

## Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

---

### LAPUA

### KIRKONKYLÄ

### KUSTAA TIITUN TIE 1, LAPUAN PATRUUNATEHTAAN RAKENNUKSET

### B. MAKASIINI



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

---

id:	32536
kunta:	Lapua
kylä:	Kirkonkylä
kohde:	Kustaa Tiitun tie 1, Lapuan Patruunatehtaan rakennukset
rakennustyyppi:	ei täytetty
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	1930, (1935)
kerrosluku:	2
perustus:	betoni
runko:	punatiili
vuoraus:	tiili, lisäosassa sileärappaus
ulkoväri:	punatiili, lisäosa vaaleankeltainen
kattomuoto:	pulpetikatto
kate:	pelti
ikkunat:	ei täytetty

---

#### kuvaus:

Rakennuksen nykyinen käyttö: liikerakennus

Rakennuksen alkuperäinen käyttö: keskusvarasto

Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Makasiini sijaitsee aivan tien vieressä ja pitkänä rakennuksena ulottuu melkein joenrantaan saakka.

#### historia:

Ikäluokka: 1920-1930

Rakennusta on ilmeisesti korjattu tai muutettu vuonna 1935.

#### erityispiirteet:

Eittäin pitkä rakennus, jonka toiseen päähän on tehty matala rapattu lisäosa.

#### tutkimushistoria:

Valokuvat: Liite 1, (filmi 5, kuvat 4-8 )

#### lähteet:

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.  
Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.  
Lapuan kaupunki.  
Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

KIOSKI 2.0 -sovellus [www.kulttuuriymparisto.fi](http://www.kulttuuriymparisto.fi) -sovellusvuokrauspalvelu



# rakennusraportti

## Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

---

### LAPUA

### KIRKONKYLÄ

### KUSTAA TIITUN TIE 1, LAPUAN PATRUUNATEHTAAN RAKENNUKSET

### C. PAJAKAPPELI / ENTINEN KAASULAITOS



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

---

id:	32537
kunta:	Lapua
kylä:	Kirkonkylä
kohde:	Kustaa Tiitun tie 1, Lapuan Patruunatehtaan rakennukset
rakennustyyppi:	ei täytetty
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	1925, (1935, 1996)
suunnittelija:	professori Onni Tarjanne
kerrosluku:	2
perustus:	betoni
runko:	tiili
vuoraus:	sileärappaus
ulkoväri:	siniharmaa
kattomuoto:	satulakatto
kate:	harmaa saumapelti
ikkunat:	ei täytetty

---

#### kuvaus:

Rakennuksen nykyinen käyttö: pajakappeli

Rakennuksen alkuperäinen käyttö: kaasulaitos

Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Pajakappelia ympäröi laatoitettu piha-alue aivan nykyisen kirjaston vieressä.

#### historia:

Ikäluokka: 1920-1930

Rakennus on tehty vuonna 1925 professori onni Tarjanteen suunnitelmien mukaan. Sitä on mahdollisesti muutettu vuonna 1935. Alun perin rakennus oli siis patruunatehtaan kaasulaitoksena, mutta myöhemmin se toimi pajana ja siihen oli rakennettu kaksi puurakenteista lisäosaa, jotka poistettiin pajan muututtua kappeliksi vuonna 1996. kaasulaitos on nykyään lähes alkuperäisen näköinen ulkoapäin. Sisätilat sen sijaan ovat hyvin tunnelmalliset ja täydelliset hiljentymiselle, kesken muita kulttuurielämyksiä ja arjen kiireitä.

#### arviointi:

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

**erityispiirteet:**

Jäänteitä jugendin muotokielestä.

**tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite 1, (filmi 2, kuvat 28-30; filmi 5, kuva 31)

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.

Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.

Lapuan kaupunki.

Lapuan patruunatehtaan esitteet.

# rakennusraportti

## Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

### LAPUA

### KIRKONKYLÄ

### KUSTAA TIITUN TIE 1, LAPUAN PATRUUNATEHTAAN RAKENNUKSET

### D. ENTINEN LÄMPÖKESKUS



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

id:	32538
kunta:	Lapua
kylä:	Kirkonkylä
kohde:	Kustaa Tiitun tie 1, Lapuan Patruunatehtaan rakennukset
rakennustyyppi:	ei täytetty
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	1931, (1995)
kerrosluku:	1
perustus:	betoni
runko:	tiili
vuoraus:	-
ulkoväri:	punatiili
kattomuoto:	loiva mansardikatto
kate:	punainen saumapelti
ikkunat:	ei täytetty

#### kuvaus:

Rakennuksen nykyinen käyttö: Elokuvateatteri Bio Monroe  
Rakennuksen alkuperäinen käyttö: patruunatehtaan lämpökeskus  
Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset (mm. pajakappeli). Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Rakennus on lähellä tietä.

#### historia:

Ikäluokka: 1920-1930

Alun perin rakennus on toiminut patruunatehtaan lämpökeskuksena. Vuonna 1995 siitä tuli elokuvateatteri.

#### arviointi:

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

#### erityispiirteet:

Samanlaiset tiiliholvatut kaari-ikkunat kuin Isossa Tehtaassa.

#### tutkimushistoria:

Valokuvat: Liite 1, (filmi2, kuvat 25-27)

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.

Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.

Lapuan kaupunki.

Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

KIOSKI 2.0 -sovellus [www.kulttuuriymparisto.fi](http://www.kulttuuriymparisto.fi) -sovellusvuokrauspalvelu

# rakennusraportti

## Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

---

### LAPUA

### KIRKONKYLÄ

### KUSTAA TIITUN TIE 1, LAPUAN PATRUUNATEHTAAN RAKENNUKSET

### E. TYÖKALUTEHDAS



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

---

id:	32539
kunta:	Lapua
kylä:	Kirkonkylä
kohde:	Kustaa Tiitun tie 1, Lapuan Patruunatehtaan rakennukset
rakennustyyppi:	ei täytetty
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	1933, (laajennettu 1970)
kerrosluku:	2, keskiosassa 3, laajenuksessa 1
perustus:	betoni
runko:	tiili/betonielementti
vuoraus:	-
ulkoväri:	punatiili / betoni
kattomuoto:	satulakatto
kate:	pelti
ikkunat:	ei täytetty

---

#### kuvaus:

Rakennuksen nykyinen käyttö: aikuiskoulutuskeskus

Rakennuksen alkuperäinen käyttö: työkalutehdas

Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki.

#### historia:

Ikäluokka: 1920-1930

Kristiina Ahmaksen kirjan mukaan rakennuksen kolmikerroksinen keskiosa on tehty 1940-luvulla ja kaksikerroksiset siivet 1960-luvulla. Betonielementtirakenteinen siipi on tehty vuonna 1970.

#### arviointi:

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

#### erityispiirteet:

Rakennuksen etupuolella julkisivun keskiosassa on kolmikerroksinen olkoneva osa. Toisessa päädyssä on yksikerroksinen tasakattoinen betonijatke. Tyyliiltään rakennus edustaa funktionalismia.

#### tutkimushistoria:

Valokuvat: Liite 1, (filmi5, kuvat 9,11 )

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.

Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.

Lapuan kaupunki.

Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

KIOSKI 2.0 -sovellus [www.kulttuuriymparisto.fi](http://www.kulttuuriymparisto.fi) -sovellusvuokrauspalvelu

# rakennusraportti

## Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

### LAPUA

### KIRKONKYLÄ

### KUSTAA TIITUN TIE 1, LAPUAN PATRUUNATEHTAAN RAKENNUKSET

### F. LATAAMO



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

id:	32540
kunta:	Lapua
kylä:	Kirkonkylä
kohde:	Kustaa Tiitun tie 1, Lapuan Patruunatehtaan rakennukset
rakennustyyppi:	ei täytetty
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	1925, (1949, 1973)
suunnittelija:	professori Onni Tarjanne
kerrosluku:	etusassa 2, takaosassa 1
perustus:	betoni
runko:	tiili
vuoraus:	sileärappaus
ulkoväri:	keltainen
kattomuoto:	satulakatto
kate:	pelti
ikkunat:	ei täytetty

#### kuvaus:

Rakennuksen nykyinen käyttö: tyhjiillään

Rakennuksen alkuperäinen käyttö: lataamo (karkaisuosasto)

Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki.

#### historia:

Ikäluokka: 1920-1930

Rakennukseen on tehty muutoksia vuosina 1949 ja 1973.

#### arviointi:

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

#### erityispiirteet:

Klassisia pyörökaari-ikkunoita päädyssä ja jugend muotoja.

**tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite 1, (filmi 5, kuvat 12-16)

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.

Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.

Lapuan kaupunki.

Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

KIOSKI 2.0 -sovellus [www.kulttuuriymparisto.fi](http://www.kulttuuriymparisto.fi) -sovellusvuokrauspalvelu



# rakennusraportti

## Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

---

### LAPUA

### KIRKONKYLÄ

### KUSTAA TIITUN TIE 1, LAPUAN PATRUUNATEHTAAN RAKENNUKSET

### G. ENTINEN LATAAMO JA AMPUMARADAT



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

---

id:	32541
kunta:	Lapua
kylä:	Kirkonkylä
kohde:	Kustaa Tiitun tie 1, Lapuan Patruunatehtaan rakennukset
rakennustyyppi:	ei täytetty
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	1920-luvun alku, (muutoksia 1931, 1988)
kerrosluku:	2
perustus:	betoni
runko:	tiili
vuoraus:	-/sileärappaus
ulkoväri:	harmaa ja keltainen rappaus
kattomuoto:	pulpetikatto
kate:	pelti
ikkunat:	ei täytetty

---

#### kuvaus:

Rakennuksen nykyinen käyttö: kutomo

Rakennuksen alkuperäinen käyttö: tehdasrakennus

Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja takana virtaa Lapuanjoki.

#### historia:

Ikäluokka: 1920-1930

Rakennuksen vanhin osa oli olemassa jo enne vuotta 1923, eli se tuli patruunatehtaalte oston yhteydessä muiden tehdasrakennusten mukana. Rakennuksen yhteyteen on rakennettu ampumaradat ja muita lisäosia, joista kuitenkin ainakin yksi on jo purettu. Patruunatehtaan aikoihin rakennuksessa on ollut Iyjylankaosasto. Nykyisin rakennus toimii kansalaisopiston kudoatilana.

#### erityispiirteet:

Rakennuksesta on purettu lisäosa. Rakennuksesta jatkuu ampumarata pitkin joenrantaa. Vanhinosa on punatiilinen.

#### tutkimushistoria:

Valokuvat: Liite 1, (filmi 5, kuvat 19-24)

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.

Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.

Lapuan kaupunki.

Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

KIOSKI 2.0 -sovellus [www.kulttuuriymparisto.fi](http://www.kulttuuriymparisto.fi) -sovellusvuokrauspalvelu

# rakennusraportti

## Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

---

### LAPUA

### KIRKONKYLÄ

### KUSTAA TIITUN TIE 1, LAPUAN PATRUUNATEHTAAN RAKENNUKSET

### H. PAUKUN RUOKALA



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

---

id:	32542
kunta:	Lapua
kylä:	Kirkonkylä
kohde:	Kustaa Tiitun tie 1, Lapuan Patruunatehtaan rakennukset
rakennustyyppi:	ei täytetty
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	1925
suunnittelija:	professori Onni Tarjanne
kerrosluku:	2
perustus:	betoni
runko:	puurunkorakenne
vuoraus:	peiterimoitettu pystyaukko
ulkoväri:	beigeen vivahtava vaalea vanha roosa
kattomuoto:	aumakatto
kate:	pelti
ikkunat:	ei täytetty

---

#### kuvaus:

Rakennuksen nykyinen käyttö: nuorisokahvila

Rakennuksen alkuperäinen käyttö: patruunatehtaan ruokala

Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Ruokala on aivan tien vieressä vastapäätä Latomäen taloa.

#### historia:

Ikäluokka: 1920-1930

#### arviointi:

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

#### erityispiirteet:

Päädysssä avokuisti, jonka yläpuolella parveke, umpikuisti tehdasalueen puolella, kuusiruutuiset ikkunat.

Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisenä. Edustaa tyyliään klassismia.

#### tutkimushistoria:

Valokuvat: Liite 1, (filmi 2, kuvat 22-24)

**lähteet:**

Ahmas Kristiina 1993, Lapuan rakennuskulttuuria, Lapuan kaupunki.

Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.

Lapuan kaupunki.

Lapuan patruunatehtaan esitteet.

---

KIOSKI 2.0 -sovellus [www.kulttuuriymparisto.fi](http://www.kulttuuriymparisto.fi) -sovellusvuokrauspalvelu

# rakennusraportti

## Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

---

### LAPUA

### KIRKONKYLÄ

### KUSTAA TIITUN TIE 1, LAPUAN PATRUUNATEHTAAN RAKENNUKSET

### I. MUUNTAJA



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

---

id:	32543
kunta:	Lapua
kylä:	Kirkonkylä
kohde:	Kustaa Tiitun tie 1, Lapuan Patruunatehtaan rakennukset
rakennustyyppi:	ei täytetty
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	1935
kerrosluku:	2
perustus:	betoni
runko:	punatiili
vuoraus:	-
ulkoväri:	punatiili
kattomuoto:	aumakatto
kate:	pelti
ikkunat:	ei täytetty

---

#### kuvaus:

Rakennuksen nykyinen käyttö: muuntaja

Rakennuksen alkuperäinen käyttö: muuntaja

Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Muuntaja on myöskin joenrannassa Ison Tehtaan vieressä.

#### historia:

Ikäluokka: 1920-1930

#### arviointi:

Rakennushistoriallisesti arvokas. Historiallisesti arvokas. Maisemallisesti arvokas.

#### erityispiirteet:

katon keskellä matala pyramidikattoinan "torni", ilmeisesti tuuletusaukko yms. Rakennus on lähes kuution muotoinen.

#### tutkimushistoria:

Valokuvat: Liite 1, (filmi 2, kuvat 31-33)

#### lähteet:

Ahmas Kristiina 1993. Lapuan rakennuskulttuuria. Lapuan kaupunki.  
Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta.  
Lapuan kaupunki.

---

KIOSKI 2.0 -sovellus [www.kulttuuriymparisto.fi](http://www.kulttuuriymparisto.fi) -sovellusvuokrauspalvelu

# rakennusraportti

## Lapuan osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys

### LAPUA

### KIRKONKYLÄ

### KUSTAA TIITUN TIE 1, LAPUAN PATRUUNATEHTAAN RAKENNUKSET

### J. ASUINRAKENNUS



Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

Kustaa Tiitun tie 1 (Kuva: Anne Ojanperä 02.09.09)

id:	32544
kunta:	Lapua
kylä:	Kirkonkylä
kohde:	Kustaa Tiitun tie 1, Lapuan Patruunatehtaan rakennukset
rakennustyyppi:	ei täytetty
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	1945, (1960)
suunnittelija:	arkkitehti Touko Saari (muutokset 1960)
kerrosluku:	1
perustus:	betoni
runko:	puurunkorakenne
vuoraus:	pystyponnillaudoitus
ulkoväri:	beigeen vivahtava vaalea vanha roosa
kattomuoto:	satulakatto
kate:	punainen aaltopelti
ikkunat:	ei täytetty

#### kuvaus:

Rakennuksen nykyinen käyttö: asuinrakennus

Rakennuksen alkuperäinen käyttö: asuinrakennus

Lähiympäristö: Tehdasalueen muut rakennukset. Aluetta rajaa tiellepäin korkea vanha rauta-aita ja aivan Ison Tehtaan takana virtaa Lapuanjoki. Asuinrakennus sijaitsee aivan rautaaidan ja tien sekä puistokaivon vieressä.

#### historia:

Ikäluokka: 1940-1950

Rakennus on ollut ennen kaksikerroksinen tornitalo, joka on muutettu yksikerroksiseksi ennen 1960-lukua, kertoo asukas Pirkko Rintasalo. Lapuan teknisen keskuksen selvityksen mukaan rakennuksen paikalla olisi sijainnut 1920-luvulla rakennettu torstila, joka oli tehtaanjohtaja E. lahdensuon asuintalo ja nykyinen olisi rakennettu vuonna 1945 ja sitäkin olisi vielä muutettu vuonna 1960. Nämä viimeiset muutostyöt suunnitteli arkkitehti Toukosaari.

#### erityispiirteet:

L-muotoinen rakennus, jossa pitkämainen avokuisti (terassi).

**tutkimushistoria:**

Valokuvat: Liite 1, (filmi 13, kuvat 22-24)

**lähteet:**

Lapuan tekninen keskus, suunnitteluosasto 1993. Vanha patruunatehdas. Selvitys rakennuskannasta. Lapuan kaupunki.

---

KIOSKI 2.0 -sovellus [www.kulttuuriymparisto.fi](http://www.kulttuuriymparisto.fi) -sovellusvuokrauspalvelu